

Nr 198.

Av herr **Johansson, Johan**, om ändrade bestämmelser rörande dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare å indragningsstat.

Från och med år 1919 kommo tjänstefria befattningshavare å allmänna indragningsstaten i åtnjutande av dyrtidstillägg, och utgick detsamma såsom till f. d. befattningshavare i statens tjänst, dock att för den, som åtnjöt lön enligt avlöningsreglemente för nyreglerat verk, procenttalet för dyrtidstillägget var detsamma, som gällde för befattningshavare i statens tjänst med avlöning enligt sådant avlöningsreglemente. Från och med den 1 juli 1925 bestämdes dyrtidstillägget till f. d. befattningshavare i statens tjänst enligt mindre gynnsamma grunder än förut gällt. (Svensk författningssamling nr 375/1925.) Såsom kompensation för minskningen i dyrtidstillägget skedde en höjning av äldre pensioner med belopp så avpassade, att, vid tillämpande av de för nyreglerade pensioner gällande dyrtidstilläggsgrunderna, innehavare av äldre pensioner kommo i åtnjutande av sammanlagda pensions- och dyrtidstilläggsförmåner av i huvudsak oförändrad storlek. I § 3 i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer föreskrevs, att, såsom kompensation för minskning i förmån till följd av förändrade grunder för beräkning av dyrtidstillägg, pensionsförhöjning skulle utgå (pensionsförhöjning I). Enligt § 7 i samma kungörelse skulle denna förhöjning tillkomma bland annat även tjänstefria befattningshavare å allmänna indragningsstaten med oregerad avlöning.

Vid behandlingen av Kungl. Maj:ts förslag till 1926 års riksdag om vissa personalindragningar vid statsdepartementen framhöll vederbörande departementschef bland annat följande:

I fråga om den personal vid försvarsväsendet, som i anledning av den nya försvarsorganisationen tvångsvis överföres till övergångsstat, har föreskrivits att avlöningen skall beräknas efter ortsgrupp B. Det skulle kunna sättas i fråga att beträffande den personal, som nu vid statsdepartementen överflyttas på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet, förfara på liknande sätt. Då personalen i statsdepartementen ej är skyldig underkasta sig förflyttning till lokalförvaltningen, torde likväl en sådan åtgärd icke kunna tillstyrkas. Beaktas bör ock att till ifrågavarande militära personal dyrtidstillägg utgår såsom till befattningshavare i tjänst. Det vill emellertid synas, att starka skäl tala för att i alla lönelägen en åtskillnad i avlöningshänseende åstadkommes mellan de befattningshavare, vilka äro tjänstgöringsskyldiga, och dem som äro tjänstfria. Detta torde enklast åstadkommas, därest för personal å indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet dyrtidstillägget bestämmes att utgå med hälften av det för befattningshavare i tjänst-

göring utgående beloppet, fränsett barntillägg, vari någon reduktion ej bör göras. Med hänsyn till sina verkningar synes en sådan anordning icke vara obillig. Avlöningen å indragningsstaten, dyrtidstillägg inberäknat, kommer härvid att i regel ligga mera än 50 procent över full pension. Beaktas böra härjämte de förmåner, som äro förbundna med överföringen å indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet, därutinnan, att befattningshavaren äger frihet att välja sin bostadsort och ej har att vidkännas några som helst löneavdrag vid inträffande sjukdom eller under andra förhållanden, då den tjänstgöringsskyldiga har att vid tjänstledighet avstå lön vare sig delvis eller i sin helhet. De ändringar i nu gällande dyrtidstilläggsbestämmelser, vilka erfordras vid bifall till den nu angivna lösningen, torde jag senare i dag få underställa Kungl. Maj:ts prövning.

Mot nämnda uttalande hade riksdagen icke något att erinra. Sedan de av Kungl. Maj:t föreslagna ändringarna i gällande dyrtidstilläggsbestämmelser bifallits av riksdagen, infördes i kungörelsen den 15 juni 1923 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst ett stadgande om att till personal, som åtnjuter avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet, det procentuella dyrtidstillägget i varje särskilt fall skall minskas med hälften (Svensk författningssamling nr 270/1926).

I samband härmed upphävdes i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 275) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer meddelade bestämmelser om att dyrtidstillägg till tjänstefri befattningshavare skulle utgå enligt i samma kungörelse närmare angivna grunder. Däremot upphävdes icke bestämmelsen i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) angående ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer om att tjänstefri befattningshavare å allmänna indragningsstaten med oreglerad avlöning skulle åtnjuta pensionsförhöjning enligt de i § 3 i samma kungörelse stadgade grunder (pensionsförhöjning I).

Beträffande nämnda pensionsförhöjning anförde riksdagens år 1932 församlade revisorer under nämnda § 51 i sin berättelse bland annat följande:

»Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen har den från och med den 1 juli 1926 i besparingssyfte tillkomna bestämmelsen om minskning i det procentuella dyrtidstillägget med hälften för statens befattningshavare på indragningsstat i fråga om på indragningsstat uppförda befattningshavare med oreglerad lön icke haft åsyftad verkan. Genom att för dessa befattningshavare pensionsförhöjningen bibehållits oförändrad äro tvärtom statens utgifter för deras avlöning större efter ikraftträdandet av nämnda bestämmelse än tidigare. Härutinnan synes rättelse genom författningsändring påkallad.»

En närmare redogörelse för huru de av revisorerna påtalade bestämmelserna verkat återfinnes på sid. 179, 183 och 184 i revisorernas berättelse.

I motioner vid 1932 års riksdag nr 312 i första kammaren och nr 483 i andra kammaren i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående indragning av viss personal vid domänverket m. m. hemställdes, bland annat, att

riksdagen måtte besluta att bestämmelsen i 7 § i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) om rätt till pensionsförhöjning för den, som åtnjuter oreglerad avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringsskyldighet, icke skulle gälla för personal å domänverkets indragningsstat.

I utlåtande över motionärernas nämnda yrkande anförde sammansatta banko- och jordbruksutskottet följande: »Motionärernas yrkanden i dessa hänseenden anknyta bland annat till vad statsrevisorerna i sin senaste berättelse anført och åsyfta, dels att dyrtidstillägg icke skulle utgå till befattningshavare med reglerad avlöning, dels ock att den i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) stadgade rätten för befattningshavare med oreglerad avlöning å indragningsstat att åtnjuta s. k. pensionsförhöjning I icke skulle gälla för personal å domänverkets indragningsstat. För sin del vill utskottet med avseende å frågan om dyrtidstillägg uttala, att vissa skäl enligt utskottets uppfattning kunna anföras till stöd för motionärernas ståndpunkt men att det synes rimligt, att befattningshavare å indragningsstat för domänverket i detta hänseende behandlas efter samma grunder som annan personal å indragningsstat. Beträffande dessa grunder tillkommer det icke utskottet att framställa förslag. Vad pensionsförhöjningen beträffar, synes det utskottet med hänsyn till denna förmåns tillkomst och ursprungliga uppgift kunna ifrågasättas, huruvida icke en riktigare lösning skulle, med tillgodoseende av motionärernas syfte, kunna ernås genom att personal med oreglerad avlöning bibehölles vid rätten till pensionsförhöjning men i dyrtidstilläggshänseende behandlades efter samma grunder som personal med reglerad lön. Vid en sådan lösning kunde, därest dyrtidstillägget minskades eller avskaffades för indragen personal med nyreglerad lön, samma åtgärd utan obillighet vidtagas beträffande personal med oreglerad avlöning. Frågan härom torde kunna förväntas bliva föremål för övertägande i samband med prövning av spørsmålet om dyrtidstillägg åt befattningshavare å indragningsstat.»

Ifrågavarande spørsmål kom sedermera icke att behandlas i samband med prövning av spørsmålet om dyrtidstillägg åt befattningshavare eller f. d. befattningshavare i statens tjänst. Däremot anförde statsutskottet i sitt utlåtande nr 105 i anledning av riksdagens år 1932 församlade revisorers berättelse under punkt 20, att utskottet ansåge önskvärt, att sådana anordningar vidtoges, att pensionsförhöjning I komme att utgå till sådan personal på indragningsstat, som uppbure oreglerad avlöning. Härigenom skulle samtliga på indragningsstat uppförda befattningshavare erhålla en sammanlagd avlöning, som kunde betraktas såsom reglerad. Vid en sådan lösning av frågan kunde, därest dyrtidstillägget avskaffades för personal på indragningsstat med reglerad avlöning, en liknande åtgärd utan olägenhet vidtagas beträffande personal, vars avlöning icke reglerats, men som å andra sidan i stället uppbure pensionsförhöjning. Spørsmålet, huruvida dyrtidstillägg framdeles skulle utgå till personal på indragningsstat, borde enligt utskottets mening upptagas till slutlig prövning i samband med frågan om de författningsändringar på detta område, som, enligt vad den gjorda utredningen gäve vid handen, måste anses påkallade med hänsyn till att bestämmelsernas nuvarande avfattning vore *otillfredsställande och delvis vilseledande*.

Slutligen hemställde utskottet att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t tillkännagiva sin uppfattning beträffande de av revisorerna gjorda iakttagelserna i fråga om avlöningsförmåner åt befattningshavare å indragningsstat och övergångsstat.

Riksdagens skrivelse i anledning av utskottets nämnda hemställan har i och för utredning remitterats till statskontoret.

I sitt yttrande över revisorernas nämnda uttalande framhöll statskontoret att det särskilt syntes vara förtjänt av uppmärksamhet, att de från och med den 1 juli 1926 tillämpade föreskrifterna rörande dyrtidstillägg för befattningshavare å indragningsstat och rörande pensionsförhöjning åt sådana befattningshavare blivit så avfattade, att det med föreskrifterna avsedda syftet icke vunnits och statens utgifter, i stället för att, såsom avsikten varit, minskas, kommit att åtminstone i vissa fall ökas i anledning av de meddelade föreskrifterna. Statskontoret delade därför revisorernas uppfattning om att en författningsändring på detta område finge anses påkallad.

Att bestämmelserna om pensionsförhöjning till befattningshavare med oreglerad avlöning å indragningsstat icke upplävdades i samband med de från och med den 1 juli 1926 ändrade föreskrifterna om dyrtidstillägg för nämnda befattningshavare torde sannolikt hava berott på *ett förbiseende*. Det anförda torde giva vid handen att rättelse härutinnan snarast möjligt bör komma till stånd. Denna bör lämpligast ske i överensstämmelse med vad sammansatta banko- och jordbruksutskottet i sitt nämnda utlåtande föreslagit, så att personal på indragningsstat med oreglerad avlöning bibehålles vid rätten till pensionsförhöjning men i dyrtidstilläggshänseende behandlades efter samma grunder som personal med reglerad lön.

Ifrågavarande ändring i dyrtidstilläggsbestämmelserna synes, särskilt med hänsyn till att de nuvarande bestämmelserna i ämnet — såsom 1932 års riksdag även framhållit — i sin nuvarande avfattning äro otillfredsställande och delvis vilseledande, med det snaraste böra vinna sin lösning. Föreliggande spörsmål torde även vara av den beskaffenhet att kunna upptagas till definitiv prövning utan att föregripa den pågående utredningen ifråga om övriga indragningsstaten berörande förhållanden, som av revisorerna påtalats.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i gällande bestämmelser angående dyrtidstillägg till befattningshavare i statens tjänst, att befattningshavare å indragningsstat med oreglerad avlöning, som åtnjuter pensionsförhöjning, i dyrtidstilläggshänseende behandlas efter samma grunder som personal med reglerad lön.

Stockholm den 23 januari 1934.

Joh. Johansson,
Friggeråker.